

Asia: VN/26031/2020-VM-5

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

VTJ-lain muutokset

- Näettekö ehdotetun VTJ-lain muutoksen tehokkaaksi keinoksi vähentää tietoturvaloukkausten uhreille aiheutuvaa vahinkoa? Onko muita tehokkaampia keinoja vähentää uhreille aiheutuvaa vahinkoa?
- Viitaten kappaleeseen 4.1. keskeisistä ehdotuksista, tulisiko selvitysvastuun jakautumisesta säätää henkilötunnuksen muuttamista hakevan ja Digi- ja väestötietoviraston välillä? Tulisiko Digi- ja väestötietovirastolle säätää jokin erityinen tiedonsaantioikeus vireillä olevaan rikosasiaan liittyvistä tiedoista siinä tapauksessa, että selvitysvastuun jakautumisen katsottaisiin edellyttävän nykyistä laajempaa tiedonsaantioikeutta?

Verohallinnon näkemyksen mukaisesti ehdotetulla muutoksella on vaikutusta henkilölle tietoturvaloukkauksesta aiheutuvan vahingon vähentämisessä. Identiteetin väärinkäytökset aiheuttavat vahinkoa paitsi henkilölle itselleen, myös kolmansille osapuolille kuten sopimuskumppaneille. Identiteettien väärinkäyttöihin puuttuminen ja uhrin suojaaminen edellyttävät kuitenkin laajempia uudistuksia henkilön tunnistamista koskevaan sääntelyyn ja ohjeistukseen.

Henkilötunnuksen väärinkäyttöön liittyvien haittojen vähentämiseksi pitäisi pyrkiä estämään erilaisten oikeustoimien tekeminen siten, että osapuoli tunnistetaan pelkällä henkilötunnuksella tai muutoin sellaisilla tiedoilla, jotka tyypillisesti saadaan tietomurtojen yhteydessä. Oikeustoimen osapuolten tunnistamisessa tulee käyttää luotettavia tunnistusvälineitä ja menettelyjä.

Hallituksen esityksessä käsitellään niitä tilanteita, joissa henkilötunnus on päätyneet rikolliseen käyttöön tietoturvaloukkauksen johdosta. Henkilötunnus voi päätyä rikollisen toimijan haltuun välillisesti myös henkilön huolimattomuuden johdosta (esimerkiksi henkilön kadottaessa

lompakkonsa tai hävittäessä henkilötunnuksia sisältäviä asiakirjoja huolimattomasti). Näissäkin tilanteissa tulee olla keinoja vähentää henkilötunnuksen väärinkäytöstä johtuvia haittoja.

Verohallinto korostaa tältä osin, että henkilötunnuksen muuttamista hakeva on yksityishenkilö, jolla ei välttämättä ole mahdollisuutta/osaamista laajojen selvitysten laatimiseen. Verohallinto pitää henkilötunnuksen muuttamista hakevan henkilön kannalta tärkeänä, että Digi- ja väestötietovirastolla on riittävät oikeudet saada riittävät tiedot henkilötunnuksen muuttamista koskevan asian käsittelyssä.

Vaikutusten arviointi

- **Keskeiset kehitys- ja tarkennuskohteet esityksen vaikutusten arvioinnin osalta (esimerkiksi vaikutukset tietoja käsittelevien tiedonhallintaan ja tietoaaineistojen muodostamiseen tai vaikutukset asiakkaisiin, mikäli asiakas ei ole toteuttanut hänen vastuullaan olevia toimenpiteitä).**

Verohallinto on tuonut erilaisia vaikutuksia esille lausunnon yleisessä osassa.

Yleiset kommentit

- **Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta**

Verohallinnossa ehdotetulla muutoksella on jonkin verran välittömiä vaikutuksia, jotka liittyvät muuttuneiden henkilötunnusten käsittelyyn. Tällä hetkellä muuttuneiden henkilötunnusten käsittely on manuaalista. Verohallinto on käsitellyt henkilötunnuksen muutoksia n. 700 - 800 kpl vuodessa ja työmäärä arvio on 1000 kpl / 50 htp. Silloin, jos henkilötunnus-ten muutokset lisääntyvät siten kuin hallituksen esitysluonnoksessa on arvioitu, edellyttää muutosten käsittely Verohallinnossa menettelyiden kehittämistä. Tämä aiheuttaa jonkin verran tietojärjestelmätyötä.

Asiakkaan kannalta henkilötunnuksen muuttamisella on vain vähäisiä vaikutuksia veroasioiden hoitamiseen. Verohallinto yhdistää asiakkaan veroasiat myös muuttuneelle henkilötunnukselle.

Henkilötunnuksen muuttamisella on välillisiä vaikutuksia, jotka liittyvät sekä Verohallintoon ja asiakkaisiin. Näitä vaikutuksia on vaikea arvioida kattavasti tässä vaiheessa. Esimerkki välillisistä vaikutuksista liittyy pakolliseen automaattiseen tietojenvaihtoon toisten valtioiden kanssa. Suomi on sitoutunut kansainvälisiin automaattista tietojenvaihtoa koskeviin sopimuksiin, jotka edellyttävät mm. tiedonantovelvollisia huolehtimaan asiakkaan tuntemisesta ja yksilöinnistä sekä raportoimaan tiedot Verohallinnolle ulkomaille välittämistä varten. Asiakkaalla on velvollisuus ilmoittaa finanssilaitoksille muuttuneista henkilötiedoista kuten esimerkiksi henkilötunnuksesta. Verohallinto antaa asiassa riittävän ohjauksen mutta suurin hallinnollinen vaiva muodostuu asiakkaalle.

Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole arvioitu tarkemmin vanhan henkilötunnuksen asemaa ja käsittelyä henkilön saadessa uuden henkilötunnuksen. Vanhan tunnuksen käsitteleminen on verotuksessa tärkeää sekä veronsaajien että verovelvollisen itsensä kannalta. Verotuksen muutoksenhaussa tulee voida yhdistää uuteen ja vanhaan henkilötunnukseen liittyvät asiat ja tiedot. Verohallinto voi myös saada sivullisilta tiedonantovelvollisilta tieto- ja vanhalla tunnuksella.

Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole arvioitu tilannetta, jossa vanhaa henkilötunnusta yritetään käyttää rikollisiin tarkoituksiin. Tämä liittyy osin myös siihen, miten vältetään kahden identiteetin käyttäminen (eli vanhan ja uuden henkilötunnuksen käyttäminen saman aikaisesti). Esimerkiksi Verohallinnossa voi ilmetä tilanne, jossa rekisteröintiin tai veronpalautuksiin liittyvässä asiassa esitetään vanha henkilötunnus. Hallituksen esitysluonnoksessa on todettu, että henkilötunnuksen vilpillisesti haltuunsa saanut ei välttämättä tiedä tunnuksen muuttumisesta ja saattaa käyttää sitä edelleen rikollisesti. Toisaalta kaikki yksityiset toimijat eivät välttämättä saa tietoa henkilötunnuksen muutoksesta jolloin henkilö-tunnuksen laillinen haltija voi käyttää kahta identiteettiä. Rikoksen vaikutusten estämisen kannalta olisi tärkeää, että mm. Verohallinnolla olisi mahdollisuus ilmoittaa vanhan henkilötunnuksen käyttötilanteista esimerkiksi poliisille. Verotustietojen salassapidosta johtuen kaikesta oma-aloitteisesta tietojen antamisesta on säädettävä nimenomaisesti. Tätä varten voisi olla myös tarpeellista välittää muuttuneen henkilötunnuksen yhteydessä tieto siitä, että henkilötunnus on muutettu tietoturvaloukkauksen johdosta.

Konow von Taito
Verohallinto - Esikunta- ja oikeusyksikkö